

2020 – DOSARELE PATRIMONIULUI (XLIX nu IL):

Cine e om de omenie? - O să vedeți că sunt un domnitor destoinic ...! -
Învățăturile lui Neagoe Basarab ... - ctitor a toată Sfetagoră?

Anul omagial
2020
al pastoratiei
părintilor
și copiilor

ctitor a toată Sfetagoră!
ctitor a întregului
Athos?

**Dosarele
patrimoniului (II)**

O să vedeți că sunt un
domnitor dăstoinic și are
țara aceasta domnitor ...
Cel ce face păcat, acela
iaste rob păcatului!
să nu omori pre niminea
făr'de judecată dreaptă
și făr' de ispodvanie ...
sângile omului nu iaste
ca sângile vitelor ... ci ...
sânger ales și curățit cū
sfântul sânger al Domnului

1469
1527
Niccolo
Machiavelli
Principele
un tratat
despre
guvernare

1459
1521
Sfântul
Voievod
Neagoe
Basarab
Învățăturile

Omenie - Humanité - Menschheit?

machiavelismul - set de
convingeri cinice despre
natura umană, moralitate...

toată lumea aceasta stă înaintea
lui Dumnezeu, ca cum stă o picătură
de ploae în strașina unei case

Comparația între cele două opere, “Principele” (Niccolo Machiavelli) și “Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie” (Neagoe Basarab) - sugerată de istoricul literar Florian Dudaș -, poate reprezenta o temă de cercetare de mare însemnătate, pentru multe domenii ale culturii române. Prima lucrare, “Principele” este considerată **primul tratat modern de politică**, în timp ce “Învățăturile lui Neagoe Basarab ...” reprezintă „un adevărat testament duhovnicesc, pedagogic, filosofic și enciclopedic” - o capodoperă a literaturii vechi sud-est europene, prea puțin cunoscută și promovată, chiar de către români. **Niccolo Machiavelli** (1469-1527) a fost om politic, scriitor, funcționar public și ofițer, opera sa capitală fiind “**Il Principe**” (scrisă în 1513 și publicată în 1532), datorită acesteia devenind un exponent de prestigiu al Renașterii italiene. **Neagoe Basarab** a aparținut puternicei familii a marilor boieri Craiovești, fiind domnitorul Țării Românești (între 1512-1521), perioadă în care a creat nemuritoarea sa operă literar-politică. El a fost și ctitorul complexului monahal al Mănăstirii Curtea de Argeș - de zidirea acesteia fiind legat mitul jertfei pentru creație, celebra legendă a meșterului Manole - și protector al unor comunități mănăstirești de la muntele Sinai, Ierusalim, Asia Mică, Istanbul, Grecia (mai ales de la Muntele Athos), sprijinindu-le prin donații de bani, odoare, etc. O lungă perioadă de timp, opera scrisă a lui Neagoe Basarab a fost obligată să treacă testul autenticității. Astăzi nu mai există controverse, „Învățăturile” fiind scrise în slavonă și traduse în românește «pe la 1650, în orice chip, de un meșter în condei ... Asupra „autenticității” manuscrisului aflat în biblioteca lui Ștefan Cantacuzino (...) nu încapă îndoială. Cu

atât mai mult cu cât există alte două manuscrise, unul copiat la 1781 la Rășinari, lângă Sibiu, care păstrează același text ... Nu mai există, deci, în momentul de față un motiv serios spre a ne îndoi că „**Învățăturile**” s-au scris în vremea lui Neagoe Basarab...» (Anatol și Dan Vidrașcu, *Învățăturile* ..., Litera, 2001). Nu știm dacă mai există manuscrisul copiat la 1781 la Rășinari (!?), dar remarcăm o descriere succintă: «Domnia de zece ani a lui Neagoe Basarab a continuat politica de centralizare a statului feudal din vremea lui Radu cel Mare. Autoritar cu boierii facțiunile adverse Craioveștilor (...), **Neagoe scria sibienilor pe un ton trufaș: „O să vedeți că sunt un domnitor destoinic și are țara aceasta domnitor”, iar brașovenilor chiar amenințător: „Voi face Țara Bârsei aga și tatăl său, Țepeluș, pe negustorii necinstiți, spânzura pe hoți, ceea ce nu l-a împiedicat, ca și pe Ștefan cel Mare (prezentat de Ureche ca vărsător impulsiv de sânge, dar și sfânt), să fie un domnitor religios, cel mai mare ctitor al perioadei feudale („ctitor a toată Sfetagoră”...)**».

“**Principele**” este un tratat despre guvernare, clasificând statele (principate ereditare și mixte), prezentând reguli, sfaturi, norme privind modul în care un principe poate păstra și amplifica puterea, totul bazându-se pe dictonul: “**scopul scuză mijloacele**”. Deseori termenul “**machiavelic**” este întrebuințat în sens peiorativ, din conținut răzbătând pragmatismul. În viziunea lui Machiavelli un om bun nu putea fi și un bun conducător, **personalitatea conducătorului trebuind să dețină însușiri esențiale: viclenia (ex: vulpea) și puterea (ex: leul)**. În esență, **machiavelismul** reprezintă un set de convingeri cinice despre natura umană, moralitate și legitimitatea utilizării oricărei tactici pentru îndeplinirea scopurilor personale. Toți “**machiavelicii**” cred că oamenii sunt naivi, putând fi tratați ca niște obiecte, ușor de manipulat pentru atingerea unor scopuri.

“**Învățăturile**” lui Neagoe nu se rezumă la guvernare, fiind considerate mai mult decât o “**oglină a principelui**”, o “**veritabilă enciclopedie a identității românești**”. În prefața lucrării “**Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie – Versiunea originală**” (1996), istoricul literar bizantolog Dan Zamfirescu făcea următoarea prezentare: «Comparația “**Învățăturilor lui Neagoe Basarab**” cu “**Principele**” este însă cea mai concludentă: descoperim, la ambii autori, ceea ce nu existase în parenetica bizantină, slavă și occidentală de pînă atunci, și nu există nici la Erasmus: **inventarea unei tehnici a dominării și “manipulării” oamenilor**, inovație specifică renașterii apusene, pe care o urmărim – într-o ipostază la fel de măiastră, deși cu totul altfel fundamentată teoretic - și în sfaturile date lui Theodosie. (...) Paralelismelor, echivalențelor renaștentiste și baroce, corespondențelor adesea uimitoare dintre opera lui Neagoe Basarab și ambianța europeană, și mai ales dintre “**Învățăturile**” sale și textele lui Erasmus și Machiavelli trebuie să le adăugăm însă și constatarea unor radicale deosebiri care-i conferă domnului român dacă nu o superioritate, în orice caz o situație aparte în epocă (...). Este, în primul rând, **intensitatea vibrației sale creștine, de veritabil isihast încoronat** (...). A doua trăsătură definitorie a “**Învățăturilor lui Neagoe Basarab**” este **profunda lui omenie**. Este revolta vehementă împotriva nesocotirii faptului că ființa umană - și **fiecare individ în parte - este un unicat**, sfințit prin jertfa lui Hristos». Dan Zamfirescu prezintă teoria, așa cum a fost ea definită de diplomatul român George Ghiță Ionescu (1913-1996), considerat cel mai important politolog de origine română din sec. al XX-lea: «N-am terminat încă cercetarea, dar mă interesează originile cuvântului “**omenie**”. Limba română este singura care are cuvântul ăsta, de “**omenie**”. Ai “**omenire**”, ai “**humanité**”, ai

“**Menschheit**”, dar n-ai conceptul ăsta “**despre o condiție**”, de “**omenie**”: să fii om de treabă. Și numai la români, în limba română, am găsit conceptul ăsta de “**omenie**” care se ratașează foarte mult cu ce s-a spus despre omenirea modernă. “**Când lumea se va stabili pe un principiu de omenie, atunci omenirea va fi mult mai fericită**”. Toți creștinii ar trebui să cunoască “**învățăturile**” lui Neogoe: «“**Cel ce face păcat, acela iaste rob păcatului**”. Dar pentru ce? Pentru că răbdarea tinereților, mare bucurie și veselie iaste bătrânețelor, iară nerăbdarea tinerețelor și umplerea voilor iaste multă scârbă și întristăciune bătrânețelor (...) Sfântul Ioan Zlatoust ... zice așa: “**Că toată lumea aceasta stă înaintea lui Dumnezeu, ca cum stă o picătură de ploae în strașina unei case**”(…)

Dreptu aceia, iubitul meu fiu, să fii milostiv tuturor oamenilor și tuturor gloatelor, care ți le va da Dumnezeu pre mâna ta, pentru care însuși Domnul Dumnezeu nostru și mântuitorul Iisus Hristos ș-au vărsat sfântul sânge al său. **Și să nu omori pre niminea fără de judecată dreaptă și fără de ispovedanie**, ca să nu fii și tu junghiat fără de milă, ca noatenii și ca mieii; că **sângile omului nu iaste ca sângele vitelor** sau ca altor fieri sau ca al pasărilor, ci iaste într-alt chip, sânge ales și curățit cu sfântul sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, care l-au vărsat pre cruce în cetatea Ierusalimului, în zilele lui Pilat de la Pont».

Din aceiași prefață, aflăm că manuscrisul unic al lucrării lui Neogoe Basarab «a ajuns până la noi vămuit de două treimi din filele pe care le conținea. Dar, din fericire, (...) filele salvate s-au păstrat în condiții excelente, ocolite de accidentele ce alterează de atâtea ori înfățișarea monumentelor vechi», fiind păstrat la Biblioteca Națională a Bulgariei “**Chiril și Metodiu**” din Sofia (!?) Prin efort privat, România deține o ediție facsimilată și un microfilm color! Este suficient pentru promovarea celei mai reprezentative “**creații scrise a națiunii și culturii române din toate timpurile**”?

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-dosarele-patrimoniului-il-cine-e-om-de-omenie-o-sa-vedeti-ca-sunt-un-domnitor-destoinic--invataturile-lui-neogoe-basarab--ctitor-a-toata-sfetagora-151212.html>

The screenshot shows a web browser displaying a news article on the Tribuna.ro website. The URL in the address bar is <https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-dosarele-patrimoniului-il-cine-e-om-de-omenie-o-sa-vedeti-ca-sunt-un-domnitor-destoinic--invataturile-lui-neogoe-basarab--ctitor-a-toata-sfetagora-151212.html>. The website header features the Tribuna logo and the tagline "Dintotdeauna pentru totdeauna!". A navigation menu includes categories like Eveniment, Actualitate, Stirile de pe strada mea, Sport, Cultura, Sanatate, Timp liber, Tribuna femeilor, and Descopera lumea. The main article title is "2020 Dosarele patrimoniului (IL): Cine e om de omenie? - O să vedeți că sunt un domnitor destoinic ...! - Învățăturile lui Neogoe Basarab ... - ctitor a toată Sfetagoră?". The author is Marius HALMAGHI, published on 19.03.2020 at 22:17, with 501 views and 0 comments. A small image of a woman sitting next to a red car is visible on the right side of the article preview.

În: Tribuna, 19 martie 2020